

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปศึกษาเป็นวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีวินัยในการทำงาน ให้มีนิสัยในเชิงศิลปะ และให้ตระหนักถึงความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น การดำรงชีวิต การออกแบบ และการลงทุน อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น การสงวนป่า รุงทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการสร้างมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคงเจริญก้าวหน้าสืบทอดต่อไป

วีรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2521: 104) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรศิลปศึกษามีความรู้ที่ยากง่าย เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น ต่อเนื่องกันไปตามวัยและระดับชั้นของเด็ก ความแขนงวิชา จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ การช่างฝีมือ ประวัติศาสตร์ ทฤษฎีทางสุนทรียภาพ ศิลปนิยม แต่ละแขนงมีโครงสร้างของความรู้ในการจัดองค์ประกอบของศิลปะ ความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำและความรู้ในหลักการของสุนทรียศาสตร์

ความคิดเห็นดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนศิลปศึกษาเป็นการสร้างพื้นฐาน การศึกษาในระดับประถมศึกษา เพราะศิลปะ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างพื้นฐานด้านพฤติกรรม ที่ดีงามของเยาวชน เป็นผลทำให้เยาวชนมีศิลปะและใช้ศิลปะในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ทำให้ รู้จักแก้ปัญหาเมื่อมีการทำกิจกรรมและ เรียนรู้สุนทรียภาพจากประสบการณ์จริง สิ่งเหล่านี้จะฝังลึก เป็น แก่นความรู้ และเป็น เครื่องมือในการ เรียนรู้ เนื้อหาที่เกี่ยวกับอารมณของมนุษย์และความต้องการทาง สุนทรียของมนุษย์ชาติด้วยกัน

การให้การศึกษาด้านศิลปะในประเทศไทย มีการสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย บุชบา ภาณุจนวาริทิพย์ (2529) ศึกษาวิวัฒนาการของหลักสูตรและการสอนศิลปะในประเทศไทย พุทธศักราช 2435-2526 และพบว่า หลักสูตรให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนสำหรับเยาวชน โดยสรุปผล เป็น นัยสำคัญว่าการศึกษาทางด้านศิลปศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ ยุคแรกระหว่าง พ.ศ.2435-2502 เป็นการให้การศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยวิธีลอกเลียนแบบจากตัวแบบตามแนวนิยมในค่าความงาม ของผู้ให้ เป็นสำคัญ ครูทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียน และยุคที่สองระหว่าง พ.ศ.2502-2526 เป็นการให้การศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นระบบวิธีตามหลักวิชาการของการศึกษา คือ มุ่งพัฒนา

การแสดงออกทางศิลปะตามความสนใจ ความสามารถเฉพาะคน มีวิธีการส่งเสริมให้เยาวชนแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ สนับสนุนความคิดริเริ่มและจินตนาการ หรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การปั้น แกะสลัก การประดิษฐ์ การพิมพ์ อันเป็นกิจกรรมนอกเหนือจากการวาดภาพระบายสี ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยพัฒนานิสัยอันพึงประสงค์และพฤติกรรมอันบริสุทธิ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้อย่างถูกต้องหลักการ และตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ก๊อ สวัสดิทานิชย์ (2518: 50) ให้ความเห็นว่า การจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงเป็นระบบได้สร้างปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของครู และการจัดการเรียนการสอนเพราะจะต้องทำให้สอดคล้องกับพัฒนาทางความคิดและสติปัญญาของเด็ก ครูที่สอนจึงต้องให้ทำงานในขอบเขตที่เห็นสมควร เพื่อไม่ให้ให้นักเรียนเกิดความสับสนวุ่นวาย

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผลงานวิจัยและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสมรรถภาพทางด้านศิลปะของครูประถมศึกษาที่ได้มีการศึกษาวจัยไว้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2530: 85) ให้ความเห็นว่า ครูพิเศษที่สอนศิลปะศึกษามีความรู้ในวิชาดังกล่าวมากกว่าครูประจำชั้น ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีที่สอนศิลปะศึกษามีความรู้ดีกว่าครูสอนศิลปะศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และสรุปว่าเนื่องจากพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ครูมีความรู้ไม่เท่ากัน แสดงว่าครู อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสามารถแตกต่างกัน สาเหตุเนื่องมาจากครูที่สอนศิลปะอาจสำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ให้การศึกษาด้านวิชาชีพศิลปะโดยตรง อันเป็นวิชาชีพช่างศิลป์ หรือจากสถาบันการฝึกหัดครู หรือสำเร็จมาจากการสอบเทียบวุฒิของกระทรวงศึกษาธิการ หรือเป็นเพียงช่างศิลป์หัตถกรรมที่บ้าน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนเป็นปัญหาไม่สามารถสรุปได้ว่า ผลการเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมตรงกันตามเป้าหมาย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ให้ความเห็นว่า การบรรจุครูไม่ได้คำนึงถึงความถนัดหรือคุณวุฒิที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นการประถมศึกษา ผลที่เป็นปัญหาตามมา คือ การสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ นอกจากนี้แล้วครูที่ถนัดสอนวิชาเฉพาะละเลยไม่สอนในสิ่งที่ตนไม่ถนัด และพยายามจัดเนื้อหาหรือจุดประสงค์ที่ตนถนัดทดแทน ประกอบกับครูที่มีความสามารถสอนศิลปะขาดแคลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ครูที่สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีอัตราเฉลี่ยต่ำคือ ประมาณ 0.24-0.26 คน ต่อ 1 โรงเรียน

ประเสริฐ ศิลรटना (2529: 1) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษาคิลปะน้อย ฐานำจริง ทำให้มีความเข้าใจว่า วิชาศิลปศึกษา เป็นวิชาด้อยคุณภาพ การสอนหรือไม่สอนมีค่าเท่ากัน มีปัญหาด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ทำให้หันเหไปให้ความสำคัญกลุ่มวิชาทักษะ ผลที่ตามมาคือทำให้คุณภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามีคุณภาพด้อยลง

ปัญหาและสมรรถกวิสัยทางด้านศิลปะของครูประถมศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การผลิตครู และการปฏิบัติงานของครู ยังไม่ตรงกับเป้าหมายและความต้องการที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน กล่าวคือเน้นความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ และกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาระบบเบ็ดเสร็จ คือ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบด้วย มีสูนัยส่วนตัวและส่วนรวม มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน มีความรู้และทักษะในการหาและการใช้และการออมทรัพย์ เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน มีความรู้ทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มโดยถือหลักสหกรณ์ มีความรู้และทักษะในการทำงานทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีความรู้ทักษะทางภาษาทางคณิตศาสตร์ มีความรู้ทักษะในวิถีทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนกับสภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและรู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2526) ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้จะเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตต่อไป

คณะกรรมการการพัฒนาหลักสูตรกรมการฝึกหัดครูกระทรวงศึกษาธิการ (2524: 5) ระบุว่า ครูที่ดีและเหมาะสมคือ ครูที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสอดคล้องกับหลักสูตรการประถมศึกษา 2521 เพราะว่ามีคุณสมบัติที่ได้จากการได้ฝึกประสบการณ์ที่เป็นความพร้อมสำหรับงานสอน งานกิจกรรมนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาสังคม งานพัฒนาคน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป

จากคุณสมบัติของครูที่ต้องการดังกล่าว สถาบันผลิตครูทั้งหลายต่างตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูประถมศึกษา ซึ่ง พจน์ สะเพียรชัย (2524: คำนำ) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรเป็นแผนที่ชี้แนะแนวทางการเรียนการสอนและต้องตระหนักถึงความสามารถพื้นฐานของครูประถมศึกษาที่จะออกไปทำงานได้จริง "งาน" ในหน้าที่ของครูประถมศึกษาจึงเป็นหลักการพิจารณา เป็นสูตรผสมผสานความรู้ การปฏิบัติ และเจตคติสร้างความสามารถพื้นฐานให้เกิดขึ้น

ในตัวผู้เรียน นอกจากนี้คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูได้ให้แนวทางสำหรับพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการคือ 1) ให้เป็นหลักสูตรผลิตครูประถมศึกษาสอนได้ทุกวิชาทุกระดับชั้น 2) ให้ครูที่ผลิตออกไปมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเป็นครูประถมศึกษาที่ดี และเป็นกลางๆ คือมีความรู้ มีเทคนิควิธี มีคุณลักษณะและงานที่ครูประถมศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติ และ 3) ให้เป็นหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี ระดับปริญญาตรี

โครงสร้างของหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา จึงประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาเฉพาะด้าน และวิชาเลือกเสรี สำหรับวิชาเฉพาะด้านเป็นวิชาเฉพาะทางใดทางหนึ่งที่นักศึกษาแต่ละคนจะต้องเลือกเรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะอย่างเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2530: 4-16) ซึ่งวิชาเฉพาะด้านนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มวิชาเนื้อหา ประกอบด้วยรายวิชา พลศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ภาษาศาสตร์เบื้องต้นสำหรับครูประถมศึกษา ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ศิลปะสำหรับครูประถมศึกษา ดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา งานบ้านสำหรับครูประถมศึกษา สุขศึกษา เบ็ดเสร็จ คณิตศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา หลักการศึกษา เกษตรและงานประดิษฐ์ทั่วไป รายวิชาดังกล่าวถือว่าเป็นวิชาบังคับ ให้ค่านำหนักรายวิชาละ 2 หน่วยกิต รวม 26 หน่วยกิต จุดประสงค์เพื่อให้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและวิทยาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะ และสามารถนำไปสอนหรือปฏิบัติทางด้านเทคนิคศึกษา

2. กลุ่มวิชาชีพครู ประกอบด้วยรายวิชาบังคับรวม 6 รายวิชา 13 หน่วยกิต และรายวิชาบังคับเฉพาะโปรแกรม รายวิชาเลือก 25-30 หน่วยกิต มีจุดประสงค์ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิควิธีที่จะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย รายวิชากำหนดให้เรียนสายประถมศึกษาเฉพาะ 31 หน่วยกิต มีจุดประสงค์ให้มีความรู้ด้านพฤติกรรมการสอน ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ระดับประถมศึกษา และการศึกษาสังเกตการสอน การทดลองสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป

จากการได้รับประสบการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกการประถมศึกษาสามารถสอนศิลปศึกษาได้ นอกจากนี้ เลิศ อานันท์นะ (2523: 41) ให้ความคิดเห็นว่าการเตรียมการสอนล่วงหน้า ปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาศิลปศึกษา เปลี่ยนแปลงทัศนคตินิยมเก่าๆ และจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในห้องเรียนของครู ก็จะสามารถสอนศิลปะได้ดีอีกด้วย

จากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในกลุ่ม 14 จังหวัดภาคใต้ ปี 2526 พบว่า ครูที่มีความสามารถเฉพาะกลุ่มวิชาเช่น ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ช่าง คหกรรมมีน้อย ครูส่วนใหญ่ที่สอนเฉพาะวิชาสามัญ และขาดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบรรจง บุญการี (2531) ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานครูประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ข้อที่ว่า ครูสาขาวิชาการอื่นที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้นมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาน้อยมาก ทำให้ขาดความมั่นใจในการเตรียมการสอน

ปัญหาดังกล่าว เป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวทางการผลิตครู ของกลุ่มวิทยาลัยครู ซึ่งสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผลิตครูในลักษณะโปรแกรมวิชาเฉพาะด้าน เช่น โปรแกรมวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฯลฯ ทำให้ครูที่สำเร็จการศึกษาไปไม่สามารถสอนได้ทุกกลุ่มวิชาในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 อันเป็นความต้องการและเป็นปรัชญาของการประถมศึกษาที่กำหนดไว้

ตามความเป็นจริงวิทยาลัยครูได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู นับตั้งแต่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ต่อมาในปีพุทธศักราช 2524 ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูขึ้นใหม่เป็นหลักสูตรปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (4 ปี) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและให้ได้ครูที่มีสมรรถวิสัยตามที่ต้องการ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี กับสภาพเศรษฐกิจและสังคม เปลี่ยนไปไม่หยุดนิ่ง และในปีพุทธศักราช 2529 กรมการฝึกหัดครู ได้ดำเนินงานต่อเนื่องในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคมและเจตนารมณ์ของผู้ผลิตและผู้ที่จะได้รับประโยชน์ครูอีกครั้ง และปีพุทธศักราช 2530 กรมการฝึกหัดครูก็เริ่มใช้หลักสูตรใหม่เรียกว่า หลักสูตรวิทยาลัยครูสาขาวิชาการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ทำงานด้านการสอนและด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่เป็นที่ยืนยันว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูวิชาเอกการประถมศึกษาสามารถสอนได้ทุกกลุ่มวิชา ทุกระดับชั้นตามที่คาดหวังไว้ เพราะงานวิจัยเท่าที่

ปรากฏได้ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของครู และเรื่องที่เกี่ยวข้องบางประเด็นเท่านั้น ยังไม่พบว่า ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของครูประถมศึกษาด้านต่างๆ แบบเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะความสามารถพื้นฐานด้านศิลปะ อันเป็นกลไกของความพร้อมในการแสดงออกเชิงคุณภาพเชิงปริมาณ และเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะของครูประถมศึกษา

สำหรับความสามารถพื้นฐานด้านศิลปะที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถด้านการวาดภาพ ซึ่งแมคฟี (Mc Fee) และ เดค (Degge) (1977: 21) กล่าวว่า การแสดงออกด้วยวิธีปฏิบัติการวาดภาพนั้น ผู้แสดงออกจะต้องใช้การเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้จักแยกแยะ แปลความหมาย สิ่งสัมผัสด้วยตาว่า คืออะไร ใช้ทำอะไร อะไรต้องหลีกเลี่ยง อะไรเป็นสิ่งที่มีความค่า และสิ่งนั้นสามารถเปลี่ยนรูปลักษณะในที่ว่างได้อย่างไร ให้ข้อคิดสนับสนุนว่า การที่จะจำข้อมูลรูปธรรมให้ได้ดีควรจะใช้วิธีการวาดภาพ เพราะว่าการวาดภาพที่ละเอียดจะช่วยทำให้จ้องมองเห็นรูปลักษณะสิ่งนั้นกันหลายๆ ครั้ง เพื่อจะเก็บรายละเอียดจำให้กลมกลืนเป็นสิ่งเดียวกัน แมคฟี (Mc Fee) และ เดค Degge เปรียบเทียบกับการจดบันทึกว่า การจดบันทึกเป็นนามธรรม จะทำให้สัมผัสข้อมูลมองเห็นและเสียคุณค่าทางความงาม อันเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับแสง ความมืด ความหยابละเอียด รูปร่างของวัตถุ 2 มิติ และ 3 มิติ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับที่ว่าง และเส้น ในทิศทางต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความงาม ถ้าเปรียบเทียบดังกล่าวดูจะเห็นได้ว่า การมองเห็นที่ชัดเจนเป็นผลทำให้เกิดความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์แปลกแยกแตกต่างไปจากธรรมดาวิธีหนึ่ง ผลงานก็จะประกอบไปด้วยคุณค่าความเหมาะสม สัมผัสแล้วจะได้ค่าของความงามและความพึงพอใจทางจิตสูงขึ้นไปด้วย

อาร์ สุธิพันธุ์ (528: 44) กล่าวว่า ความรู้พื้นฐานในการวาดภาพจะเป็นแรงจูงใจวิธีหนึ่งในด้านการรู้จักค่าของความงาม และกล่าวสนับสนุนความสามารถทางการวาดภาพว่า การวาดภาพช่วยให้มีความรู้ในเชิงวิเคราะห์ค่าความงามของรูปร่าง รูปทรง ที่ว่าง พื้นผิว ซึ่งเป็นข้อมูลและเครื่องมือที่จะตัดสินว่า ผลงานทัศนศิลป์ชิ้นใดให้คุณค่าด้านดี อะไรคือสิ่งที่ควรเสพและแก้ไข สำหรับความสำคัญของการวาดภาพ สุชาติ สุธิ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การวาดภาพเป็นหลักเบื้องต้นที่จะเข้าถึงความรู้ของศาสตร์ ศิลปะด้านโครงสร้างของภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านความรู้สึกทั้งหลายที่สัมผัสได้ด้วยตา เหตุผลดังกล่าวทำให้มีน้ำหนักพอที่จะยืนยันว่า ความสามารถในการแสดงออกด้วยวิธีการวาดภาพ เป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถประเมินผลถึงสมรรถวิสัย ทักษะทางการเห็น ทักษะการปฏิบัติด้วยมือ อันเป็นคุณภาพของความสามารถ ความพร้อมของบุคคลด้านสุนทรียภาพที่ควรเชื่อถือได้

ปัจจุบันนี้การผลิตบัณฑิตหลักสูตรการศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา มีสถาบันที่ทำการผลิต โดยตรงและสถาบันที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) สถาบันสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบด้วย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2) สถาบันสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย วิทยาลัยครู กรมการฝึกหัดครู วิทยาลัยพลศึกษา กรมพลศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร และวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (สวัสดิ์ ประทุมราช และคณะ, 2533: 11)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งจะศึกษาความสามารถในการวาดภาพของนักศึกษากการประถมศึกษาในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ที่ใช้หลักสูตรของวิทยาลัยครู พ.ศ. 2530 โดยตรงเพราะว่า ในหลักสูตรได้ระบุไว้ชัดเจนว่า บัณฑิตทุกคน เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องสอนได้ทุกวิชาทุกระดับชั้น ความคาดหวังดังกล่าวแสดงว่า นักศึกษาทุกคนมีความสามารถด้านศิลปะ เป็นพื้นฐานและพร้อมที่จะ แสดงออกด้วยวิธีการวาด ชิด เขียน ให้เป็นรูปร่างรูปทรงได้

สหวิทยาลัยทักษิณเป็นส่วนหนึ่งของกรมการฝึกหัดครู รับนโยบายของการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการผลิตครูครอบคลุมพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ มีวิทยาลัยครูในสังกัด 5 วิทยาลัย ในจำนวนนี้มีวิทยาลัยครู 4 แห่ง ที่ผลิตครูสำหรับการประถมศึกษาโดยเฉพาะ ดังที่ได้อ้างถึงงานวิจัยข้างต้นแล้วว่าจังหวัดในภาคใต้ 14 จังหวัด ขาดแคลนครูศิลปศึกษา แต่การที่วิทยาลัยครู 4 แห่ง รับผิดชอบผลิตครูการประถมศึกษาตามหลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 นั้น ผลยังไม่ปรากฏทางด้านคุณภาพให้เป็นที่ประจักษ์ เพราะ ว่า นักศึกษาหลักสูตรใหม่จะสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2533 เป็นกลุ่มแรก

ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาการสอนศิลปศึกษา และสนใจใฝ่ใคร่ศึกษาความสามารถพื้นฐานทางด้าน ศิลปะของนักศึกษาโปรแกรมวิชาเอกการประถมศึกษา จึงเล็งเห็นว่า กลุ่มนักศึกษาดังกล่าวมีคุณสมบัติ เหมาะสมที่จะได้รับการศึกษาวิจัยในแง่ของความสามารถในด้านพื้นฐานศิลปะ นักศึกษาวิชาเอกประถม- ศึกษาด้านต่างๆ แบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการเรียน การสอนให้ เป็นไปอย่างเหมาะสมตรงตาม เป้าหมายยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาความ สามารถในด้านการวาดภาพของนักศึกษaprogramวิชาเอกการประถมศึกษาในสหวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2533 การศึกษานี้เพื่อจะวิเคราะห์หาความสามารถพื้นฐานทางด้านการวาดภาพของ นักศึกษา อันจะช่วยโยงใยไปถึงความสามารถทางศิลปะของนักศึกษาและครูประถมศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อเป็นพื้นฐานว่า การได้รับรู้ถึงความสามารถพื้นฐานของนักศึกษาเป็นความจำเป็นขั้นต้นของนโยบายการผลิตครู รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ในวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญอีกระดับหนึ่งที่สามารถเตรียมการเพื่อการสอนที่ตรงกับเป้าประสงค์ของการผลิตครูยิ่งขึ้น สิ่งทีกล่าวมานี้ เป็นเหตุผลสำคัญในการมุ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี สหวิทยาลัยทักษิณ นครศรีธรรมราช ยะลา สงขลา และสุราษฎร์ธานี ด้านต่างๆ ดังนี้

1. การวาดแสดงโครงสร้างของรูปทรง
2. การวาดแสดงรายละเอียดส่วนต่างๆ ของรูปทรง
3. คุณภาพการวาดเส้น
4. การวาดเส้นแสดงความคิด ความงาม
5. การวาดเส้นแสดงพื้นผิว
6. ความคล่องแคล่ว
7. ความประณีต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี โปแกรมวิชาเอกการประถมศึกษา สายประถมศึกษาสาขาวิชาการศึกษา หลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 ของสหวิทยาลัยทักษิณ นครศรีธรรมราช ยะลา สงขลา และสุราษฎร์ธานี สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2533 จำนวน 133 คน

ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถทางการวาดภาพ หมายถึง สมรรถวิสัยที่มีอยู่ในตัวนักศึกษา พร้อมทั้งจะแสดงออกด้วยวิธีการวาด ปัด เขียน ให้เป็นรูปร่าง รูปทรงบนแผ่นระนาบรองรับ

สมรรถวิสัย หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามารถในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ ที่พึงปรารถนาได้ (กมล สุตประเสริฐ และคณะ, 2525: 3)

นักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่เรียนโปรแกรมวิชาการประถมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 1 สายประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาของหลักสูตรวิทยาลัยครู สหวิทยาลัย ทักษิณ ปีการศึกษา 2533

สหวิทยาลัยทักษิณ หมายถึง กลุ่มวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2527 ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความสามารถพื้นฐานในการแสดงออกทางภาษาของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ปีที่ 1 วิชาเอกการประถมศึกษา สหวิทยาลัยทักษิณ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับแผนการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนด้านเนื้อหา วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านศิลปะให้กับนักศึกษาที่จะได้รับการพัฒนาเข้าสู่วิชาชีพครูประถมศึกษาตามเป้าหมายการผลิตครู และมีคุณภาพดีขึ้น
2. ทำให้ทราบจุดเด่นและจุดด้อย ด้านพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องช่วยกันแก้ไข
3. ทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการให้บริการ เกี่ยวกับศิลปศึกษาได้สอดคล้องและตรงเป้าหมายในการผลิตครูและการอบรมครูศิลปศึกษายิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัยที่สนใจสมรรถภาพด้านศิลปะของครูประถมศึกษาในการทำวิจัยต่อ เนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาของสถาบันการผลิตครูต่อไป